

MARCI locum ita supplendum esse censeo:
 οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀνέσταντες τὸν ὄχλον (κατὰ τὸν
 Ἰησοῦν, καὶ κρούσας αὐτὸς ἤτήσαντο παρὰ τοῦ Πι-
 λατοῦ,) ἵνα μᾶλλον τὸν Βαραββᾶν ἀπαλύσῃ αὐ-
 τῷ, i.e. Sacerdotes vero principes concitabant
 populum & in furorem quasi agebant (contra JE-
 SUM,) & magno iste sublato clamore petebat,
 a Pilato, ut Barabbam ipsis di-
 mittere mallet.

VI.

T. d. H.

Relatio de itinere, quod annis clō lccc xxi. & sequen- tibus circum terrarum or- bem factum est.

Amplissimos nobilissimosque viros,
 qui sodalities Indiae Occidentalis
 Belgico praesunt, expeditionem ad
 ulterius explorandum terras inco-
 gnitas, quae Meridiem spectant,
 moliri antequam hos quatuor annos constante fa-
 ma, atque omnium sermonibus celebraba-
 tur. Tenebat ea res omnium animos valde
 sus-

suspensos, expectantium, quem illa habitura esset exitum, & , quid commodi, aut rerum novarum ex tam diffitis, & plus uno orbe divisis regionibus post tot frustra tentata conamina ad nos, qui Europam incolimus, proventurum esset. Neque levis expectatio felicitis eventus lactabat omnes, quod id negotii curae, ac regimini viri rei navalis peritissimi, qui pridem hoc consilium animo voverat, erat concreditum. Tandem elapsis aliquot annis tristes tantum hominum reliquias perditis navibus in Europam inter mille acrumnas reversas fuisse re infecta, neque ditibus Salomonis insulis, quas investigatum profecti erant, visis, & sic spe, quae jam Attalicos thesauros devoraverant, dejectos illos, nuntiatum fuit. Mirum me desiderium tenebat, quæ illius itineris sors, quæ fortuna fuisset, & quid plagarum imperviarum, rerumque adhuc incognitarum detectum esset, cognoscendi. Accidit tandem peropportune, ut ad me inviseret, vir antea haud ignotus, quem cum oppido paucis ex tam difficili, ac periculorum pleno itinere,

Post tantos casus, post tot discrimina rerum, salvum atque incolumem nostris oris reddiderat divina providentia. Ego diligenti sciscitatione ex eo quaesivi, quid cum illis actum esset, quem cursum tenuerint, quid rerum memorabilium observavisset. Ad

Tt 3

quæ

quae cum ille & promte & fideliter responderet, & simul, quae ejus humanitas erat, schedulas communicaret, quibus in ipso itinere, quae illi notatu digna erant visa, tradidisset, ego & dicta actutum mandavi literis, & ex iis, quae manu erant exarata, ea excerpti, quae lectione tua, B.L. non indigna esse judicabam, omissis iis, quae parum ad rem facere videbantur, rerum circumstantiis, aut, quae scire magis nautarum, quam nostra, qui musicas artes tractamus, interesse credebam. Hoc itaque Catone contenti erimus, donec pleniores ab aliis commentarii de isthoc itinere vulgabuntur, quod forsitan post aliquot annos futurum, non omnis spes evanuit, posteaquam eandem profectionem eodem duce ante mensem unum alterumve rursus susceptam esse, utinam meliori cum successu! publicae nos relationes docuerunt. Si nihil aliud, memoriam tamen haec brevis, pariter & veritas narrationis, pro qua spondere ausim, commendabunt. Non male sibi consulat, quisquis, ut melius tantae viae cursum sequatur, conferet mappam Geographicam terrarum australium, quae nullam accuratorem novi, eam, quae subjuncta est, descriptioni itineris, quod in Indiam Occidentalem fecit Franciscus Coreal, ex Hispanico Belgice translatae, atque impressae in forma octies divisa

Am.

Amstelodami, a. 1722. Tomo III. pag. 203.
Sed ad rem ipsam.

Ad diem IV. Eid. Julii anni M DCC
XXI. tres naves huic expeditioni destinatae,
quibus nomina ab urbe *Tienbofia*, (*Tienbo-*
fen) ab Africa (*Africanische Galee*) ab aquila
denique (*Arend*,) imposita erant commea-
tu ad XXIV. menses & viris plus sexcentis
instructae Amstelodamo solvunt. Iphis Ka-
lendis Augusti, Texelia, quae nota est na-
vium in utramque Indiam contendentium
statio, nacti idoneam ad navigandum tem-
p. statem, alto mari se committunt. Post-
ridie Kal. Septembris insulas fortunatas quas
nunc Canarias vocant, attigere. Die XVII.
Octobris totum mare, quasi carbonibus igni-
tis, (a) vel facibus ardentibus (nautae vo-
cant *seequallen*) conspersum conspexerunt.
Die 10. Novembris vident Brasiliam prope
insulam, quae à S. Sebastiano nomen gerit,
sed prohibentur descensu in terram. Ut ta-
men penuriae aquae succurrerent, appel-
lunt insulam non habitatam, ibique a die
21. Novembris ad Kal. Decembris commo-
rantur, duobus tamen, qui olim Coloniae
literis operam dederant, quod indociles es-
sent graves itineris marisque molestias pati,
in continentem terram aufugientibus, neque
revertentibus. Die undecimo Decem-

Tt 4

bris

(a) Vide quae de illo *Phaenomeno* notavimus in dis-
quis. de Leviathane c. V. §. 13.

bris cum pervenissent ad gradum latitudinis australis XXXIII. min. 58. horribili tempestate agitantur. Die ejusdem mensis XXVI. intolerabili frigore (b) premuntur, ita ut duplicatae vestes inter eos distribui debuerint, pervenerant autem ad latitudinis australis gradum 46. min. 33. Kal. Januarii anni MDCC XXII. vident insulas Mauriti & Statuum (*Staateneyland.*) Mare autem plenum erat canibus marinis (*Seerobben*) & thunnis trium ulnarum magnitudinis, velocitate incredibili oceanum sulcantibus. Die Januarii XIX. fretum Magellanicum (c) in-

(b) Mira profecto res. Utrique enim paribus spatiis & nostra Saxonia, & hic terrarum tractus distat ab aequatore. Diceret itaque, cum similium similis sit ratio, parem utrobique oportere esse aëris vel calidi vel frigidi conditionem. At res se prorsus habet aliter. Mense enim Decembri, cum apud hos populos polo antarctico tam vicinos, quam nos sumus arctico, aestas cum maxime est, omnia aeterno premi gelu, faevissimisque aduri frigoribus, constans est omnium relatio. Causa illius haud dubie petenda est, ab Apogaeo, sive malis Aphelio, quod versus boream inclinans hunc nobis breviorē hiemem, at aestivalē longiorē, at Australibus terris ex adverso hiemem longiorē, aestivalē vero breviorē efficit. Digna lectu atque examine sunt, quae in hanc rem adtulit Jo. Augustus RIVINUS in diff. de *terra australi* habita Lipsiae, 1716:-

(c) Omnium accuratissime illud delineatum est in mappa, quae in descriptione itineris, quod per illud in

intranſ, rigeſcant omnia frigore intenſiſſimo, &, etſi media aëſtas erat, æterno tamen gelu preſſa & nive altâ conſecta videbantur montium cacumina. Neque dies erat, neque nox, ſed crepera lux;

Quam tu nec tenebras, nec poſſes dicere lucem,

ipſum

Cernebant cælum pice nigrius, & freta ventis

Turbida, perque cavaſ vix adeunda rates.

Ita ut confirmari viderent illud Ovidii Met.

L. I. n. 64. ſq.

Scythiam ſeptemque trionem

Horriſer invaſit boreas, contraria tellus

Nubibus aſſiduſ, pluviæque madescit ab Auſtro.

Kal. Februariis intrant mare pacificum. Interea per tres dierum hebdomadas ſolem non viderunt ad diem uſq; 6. Febr. quo exiguus ſolis ſplendor iis ruruſ apparuit, quando verſabantur ſub gradu lat. Auſt. 46. Min. 25. longitudinis 297. Die 14. Febr. littora provinciae Chili, quae altiffima ſunt, praeter-navigant; Vident Baldiviam, (d) lat. Auſtr.

T t 5

383.

in mare auſtrale *Narbeorongiæ* fecit, edita Amſt. 1712.8. occurrit, cum quibus tamen conferri meretur delineatio illius, quam exhibet *Frezierius* itineralio T. II. p. 507.

(d) Accuratam huius loci, quem *clavem* maris Auſtralis judicant Hiſpani, deſcriptionem vide dans la relation de voyage de la mer du ſud par FREZIER, Amſt. 1717. p. 75. ſqq.

38¹. Die 15. insulam *la Mocha* lat. Austr. 38. die 24. conspiciunt insulam *Ferdinandi*, sitam sub gradu 33. latitudinis australis cum dimidio, ibique laeti inveniunt navem *Timbosen*, quae inde a die 17. Dec. anni praeteriti oculis illorum crepta fuerat, & tamen interea temporis attigerat gradum latit. Austr. 64. cum 58. minutis, quo plus ultra nullus adhuc Europaeorum pervenerat. (e) Notandum est per tres dierum hebdomadas his solem non esse conspectum, donec ad gradum latit. austr. XLVI. min. 25. longitudinis autem 297. pervenissent, id quod factum die 6. Febr. quo obscurius sol his rursus apparere coepit. Mira hic erat copia bestiarum quas vulgo vocant *Wallrussen* Belgae *leones marinos*, (f) quod capita gererent instar leo-

(e) Hoc fere omnes confitentur, qui vel recentissime omnium hoc iter emensi sunt, v. gr. *Dampier*, *Covvley*, *Sharp*, alii; ultra gradum meridionalis latitudinis sexagesimum non perveniri posse: Et licet non ignorem in nonnullis itinerariis aliquot adhuc supra sexagesimum superatos esse gradus legi, nusquam tamen observavi tam longe, quam ab his factum est, processum fuisse.

(f) Confirmat hoc *Dampier* l. c. p. 98. *Il y en toujours autour des milliers, je pourrois peutetre dire des millions, ou assis dans les bayes, ou allans a la mer & en venans. A un mille ou deux de terre vous voyes l'Isle toute couverte de ces animaux, qui se jouent a la superficie del'eau, ou sont au soleil a terre &c.* Ratione tamen pedum differunt ab illis,

leonum, magnitudine grandium taurorum, paululum diversae formae quam sunt illi, qui in Groenlandia visuntur. Cum incederent pedibus, elabi non poterant, ubi nasum quis percutiebat, confestim exspirabant. Tam ingens quoq; multitudo canū marinorum occurrebat, ut promovere pedem non licuisset, nisi viam sibi eorū cædibus aperuissent. Insula Ferdinandi continet milliaria quatuor. Inculta est atque inhospita, horrida rupibus inaccessibleis, & profundis vallibus; ferax tamen felium efferarum & Capreolarum (g) sed

quas

lis, qui circa terras septentrionales inveniuntur: Audiamus *Fresherium* l. c. p. 141. *Les loups marins s'y trouve en si grande quantite, qu'on en voit souvent les rochers couverts. Ils different des Loups marins du Nord en ce, que ceux la ont des pattes, au lieu que ceux ci ont deux nagevires alongees à peu pres comme des ailes vers les epaules, & deux autres petites, qui enferment le croupion. La nature à néanmoins conserve au bout des grandes nagevires, quelque conformite avec les pastes, car on y remarque quatre ongles, qui en terminent l'extremite; peutetre parceque ces animaux s'en servent pour marcher en terre, on ils se plaisent fort. La ils jettent des cris semblables en ceux des veaux, d' on vient qu' on les appelle veaux marins, mais leur tete ressemble plutôt à celle du chien, qu' à tout autre animal, & c'est avec raison que les Hollandois les appellent Chiens marins &c.*

(g) Si quis miretur quomodo in tam inculta loca haec animalia potuerint pervenire, is meminerit, eas huc translatas esse a Joanne Ferdinando, Hispano, qui insulae nomen dedit. Is cum decrevisset illam

quas accedere, vel sclopeto tangere vix licet. Multum operae in iis sectandis insumserant, sed nequidquam. Unum nautarum, quem nimium venandi studium in abruptos montium vertices rapuerat, inveniunt mane exanimem, e rupe praeruptâ præcipitem factum una cum sclopeto frustatim comminuto. Posteaquam heic inde a die 25. Febr. ad diem 17. Martii commorati essent, hoc die rursus vela in altum dant, & Kalendis Aprilis conspiciunt *insulam Principis*. (het *princen eyland*) Die sexto, cum versantur sub gradu lat. austr. 27. & longit. 268. vident insulam Europæis adhuc incognitam plane, cui *paschatos* (het *paaschen eyland*) nomen dant, quod die, quo memoria resurrectionis Domini celebratur, huc appulissent. Incidunt in naviculam coagmentatam ex frustis ligni, non majoribus magnitudine manus. Illi insidebat homo colore fusco, quem capiunt, at cum illi non intelligerentur, dimittunt. Die ejus mensis octavo haut rari nantes in gurgite vasto conspiciuntur insulae coloni, immo tanta copia, ut propter eorum multitudinem terram appellere prohiberentur. Adscendunt illi navem, mirantur omnia, præcipue tormenta bellica in furta & rapinas

illam excolere, tres quatuorve capreolas in eam intulit, ex quibus incredibilis earum deinde copia enata est. Luculenter illam describit *Dampier* dans les *Voyages* T. I. c. 4.

nas(h)valde erant proclives, neque navi discedere voluerunt, priusquam vi ejicerentur. Cum die decimo ejus mensis nostri homines in terram descendere conarentur, innumerabilis hominum multitudo in litore conspicitur, descensum impeditura, sed a nostris repelluntur; Cum enim haud pauci globulis essent vulnerati, reliqui fugam arripiunt; ita tamen ut corpora sociorum, qui necati erant, statim auferrent secum. Mitius tamen agere coeperant deinceps, nostris amice ex tuguriolis suis offerentes terræ fructus, sacchari arundines, Jambe Jambes, Pisanges, & gallinas magno numero. Utebantur autem vestibus versicoloribus ex serico & gossypio contextis. Auribus utebantur longis, & ad humeros usque dependentibus, & cum in modum perforatis, ut vel manum potuisses inferere. Insignis erat corporis (i) proceritas, virorum quidem pedum duodecim, ut vel nostri homines

(h) Sane piceatas manus, rapacesque ungulas fere omnibus esse qui has regiones australes incolunt, unanimi consensu eorum, qui hæc illustrarunt, facile confirmari posset.

(i) De insigni hominum hos terræ tractus, qui propius polum antarcticum adtingunt, inhabitantium magnitudine multa exstant scriptorum testimonia. Num autem accurate ea fuerit tot pedum, more mathematico mensuratorum, non ausim affirmare.

nes inter crura recto corpore transire potuissent. Sequioris autem sexus decem vel undecim. Picti erant & corpus & faciem mares colore rubro vel fusco, mulieres autem coccineo. (k) Idolorum loco venerabantur duo saxa incredibilis magnitudinis. Lapis latissimus incumbibat terrae. Illi impositum erat saxum tantae molis, ut vix a septem hominibus potuerit expansis manibus circummensurari, ita ut incredibile crederetur, illud ab ipsis hujus loci incolis, quanti etiam erant, motum, & huc positum fuisse. Altitudo erat, qualis est trium virorum. Circa cacumen saxi sculptum erat hominis caput, insignitum coronâ, quæ opere tessellato & multivo ex parvis lapillis erat efficta. Numen majoris idoli erat TAU-RICO, & alterius Dagon. (l) Saltem id nominis

(k) Sed cum passim legamus horum climatum incolae colore subrufo & cupreo nasci, dubitari posset, num & hujus insulae colonis rufus ille color appictus fuerit.

(l) Mirum foret, si non cuiquam hæc legenti cogitatio incideret, hos tam inmani corpore Viros Dagonem colentes propaginem fortassis esse illorum Cananaeorum, quos & inter idola sua veneratos fuisse Dagon, & humanae propemodum magnitudinis formam excessisse, & a Josua finibus suis pulsos constat. Credibilius tamen est a continente in has insulas ejectos esse. Sane Patagonibus, & freti Magellanicæ littora inhabitantibus, duodecim &

nis ei acclamabant. Venerabantur eos saltando, jubilando, circumcursitando, plaudendo manibus, cum in morem, quo vitulum ex auro conflatum veneratam fuisse Israelis progeniem sacrae literae testantur. Cum explodi audirent tormenta bellica, miris gesticulationibus utebantur, digito exserto jam homines nostros, jam saxum monstrantes & ejus veluti auxilium imploratori clamabant, *Dágo, Dágo*. Increbuit interea ingens aëris tempestas, qua parum aberat, quin omnium navigiorum suorum jacturam fecissent Belgae. Oceano se itaque committunt iterum die Aprilis duodecimo, cursumque dirigentes ad occidentem die 21. se deprehendunt constitutos sub gradu 27. lat. austr. miliaribus 650. à provincia Chili; Die Apr. 27. sunt sub gradu 23. & min. 2. latera commeatus valde imminuit, aqua deficere, morbi scorbutici crescere, panis mucore & rancedine corrumpi, & reliqui cibi vermibus scatere, & perquam pusillâ mensurâ distribui. Die vigesimo Maji perven-

& amplius dodrantium staturam innumeri, iique oculati testes adtribuunt. Hos autem tantae molis viros propaginem esse illorum Phoenices veterum incolarum per fretum Gaditanum & Oceanum in has oras ejectorum, & per terram continentem posteris temporibus in circumjacentes insulas dilapsorum, ecquis temere vel adseverare ausit vel inficiari?